

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/7/2018
Identifikačné číslo spisu: 3116211823
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:3116211823.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Aleny Adamcovej, v právnej veci žalobkyne: mal. W. H., narodená X. K. XXXX, zastúpená poručníčkou U. F., narodenou XX. S. XXXX., obe bytom D. I., zast. Ing. E. J., nar. XX.XX.XXXX, bytom T., A. H. XXXX/XX, proti žalovanému: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny, Odbor právnych služieb, so sídlom v Bratislave, Špitálska č. 8, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 25. mája 2016, č.: UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2016/5304/LM, o kasačnej sťažnosti žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. októbra 2017, č. k. 11S/170/2016-69, t a k t o

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 24. októbra 2017, č. k. 11S/170/2016-69, z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odôvodnenie

I.

1. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom z 24. októbra 2017, č. k. 11S/170/2016-69 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a ods. 4 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zrušil rozhodnutie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Odbor pomoci v hmotnej núdzi a štátnych sociálnych dávok z 25. mája 2016, č. UPS/US1/SSVOPHNSSD1/SOC/2016/5304/LM a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie a rozhodnutie.

2. Žalobou napadnutým rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín z 1. marca 2016, č. TN1/OHNNVáŠSD/SOC/2016/1883-0017, ktorým prvostupňový správny orgán postupom podľa § 12 ods. 1, § 5 ods. 2 písm. a/ zákona č. 627/2005 Z.z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 627/2005 Z.z.“), podľa nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Nariadenie č. 883/2004“) a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje

postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Nariadenie č. 987/2009“) odňal oprávnenej osobe, maloletému nezaopatrenému dieťaťu (žalobkyňa) opakovaný príspevok dieťaťa v sume 138,13 eur od 1. januára 2015 s odôvodnením, že na výplatu rodinných dávok je kompetentné Anglicko ako krajina centra záujmov poručníčky a žalobkyne, podľa ktorého právneho poriadku sa posudzuje nárok na rodinné dávky.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného preskúmal vintenciách § 1 ods. 1, 2 písm. c/, § 2 písm. c/, § 5 ods. 1, 2 a § 12 ods. 1 zákona č. 627/2005 Z.z., podľa zásad Nariadenia č. 883/2004 ako aj príslušných ustanovení SSP a dospel k záveru o dôvodnosti podanej žaloby z dôvodu nesúlady žalobou napadnutého rozhodnutia žalovaného s medzinárodnými právnymi predpismi a pre nesprávne právne posúdenie veci.

4. Krajský súd po preskúmaní veci zistil, že rozsudkom Okresného súdu Trenčín z 23. septembra 2011, sp. zn. 32P/63/2011, bola maloletej W. H. nar. X. K. XXXX ustanovená poručníčka v osobe U. F., ktorá je oprávnená a povinná sa o maloletú starať, zabezpečovať jej výchovu, zastupovať ju a spravovať jej majetok. Z dôvodu osobnej starostlivosti o dieťa poručníčkou, bol maloletej žalobkyňi priznaný opakovaný príspevok dieťaťa v sume 129,29 eur rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín z 9. marca 2011, č. 2011/40246/181161/ŠSD/NRS/035/PUC. Výška opakovaného peňažného príspevku dieťaťa bola v čase zastavenia jeho výplaty a následného odňatia príspevku rozhodnutiami žalovaného v sume 138,13 eur. K odňatiu príspevku po predchádzajúcom zastavení jeho výplaty došlo z dôvodu dlhodobého pobytu maloletej a jej poručníčky v Anglicku, kde poručníčka žije spolu so svojim manželom a vykonáva zárobkovú činnosť.

5. Medzi účastníkmi konania zostala spornou okolnosť, či na výplatu opakovaného príspevku dieťaťa zvereného do osobnej starostlivosti poručníčky, ktorá sa osobne stará o dieťa, je naďalej príslušná Slovenská republika, alebo nárok na tento alebo podobný príspevok treba posudzovať podľa právneho poriadku Veľkej Británie, a teda či žalobkyňa naďalej spĺňa podmienky nároku na príspevok na území Slovenskej republiky, hoci sa spoločne s poručníčkou dlhodobo zdržiavajú vo Veľkej Británii.

6. Podľa názoru krajského súdu správne orgány pri odňatí príspevku aplikovali nesprávne ustanovenia nariadenia, v dôsledku čoho bola vec nesprávne právne posúdená. Žalovaný s poukazom na bydlisko dieťaťa a jej poručníčky, ktorá je vo Veľkej Británii aj zamestnaná, s použitím čl. 11 ods. 1 a ods. 3 písm. a/ Nariadenia č. 883/2004 prijal sporný právny záver, že na výplatu opakovaného príspevku je už príslušný právny poriadok Veľkej Británie, hoci táto členská krajina opakovaný príspevok nepozná a nevypláca. Následkom tohto jeho prístupu je stav, keď sa poručníčka fakticky dostala do situácie, akoby sa osobne nestarala o dieťa, čo je v rozpore so skutkovými zisteniami. Správne orgány tak pochybili pri uplatňovaní právnych predpisov, keď nebrali do úvahy jeho základný zmysel. Nariadenie je nástrojom na garantovanie a dosiahnutie jedného zo základných cieľov a pilierov Európskej únie, ktorým je zachovanie slobody pohybu, pri súčasnej garancii oprávnene už nadobudnutých nárokov. Uvedená podstata nariadenia je vyjadrená nielen v základných úvodných zásadách (zásada č. 13), ale aj v čl. 7, ktorý je zárukou zachovania peňažných dávok splatných podľa právnych predpisov aspoň jedného členského štátu, a ktorý nemožno interpretovať v kontraste s čl. 11 Nariadenia č. 883/2004. Zdôraznil, že čl. 11 tohto nariadenia slúži na stanovenie práva rozhodného pre určenia sociálneho statusu osôb, ktoré sa pohybujú v rámci Európskej únie, pri rešpektovaní pravidla, že každá osoba podlieha právnemu poriadku len jedného členského štátu v záujme zabránenia prekryvania nárokov, avšak bez toho, aby boli dotknuté už skôr priznané práva a za podmienky, že právny poriadok miesta bydliska takéto alebo im podobné nároky nepozná a neupravuje. Záverom poznamenal, že nárok žalobkyne patrí do kategórie rodinných dávok, ktoré nie je možné podľa nariadenia podmieňovať výkonom zárobkovej činnosti.

7. Z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci správny súd žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného ako nezákonné podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a ods. 4 SSP zrušil a vrátil vec žalovanému na ďalšie konanie, v ktorom bude jeho povinnosťou vychádzajúc z právneho názoru správneho súdu prejednávanej vec opätovne právne posúdiť v súlade so zmyslom a účelom nariadenia.

8. O náhrade trov konania rozhodol správny súd podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že žalobkyni náhradu trov konania nepriznal, lebo si ich náhradu neuplatnila.

II.

9. Proti rozsudku krajského súdu podal žalovaný v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

10. Namietal, že krajský súd na základe ustanovení čl. 1 písm. j/ a k/, čl. 3 ods. 1 písm. j/, čl. 4, čl. 7 a čl. 11 ods. 1, 2, 3 Nariadenia č. 883/2004 dospel k nesprávnemu záveru o nesúlade rozhodnutia žalovaného s medzinárodnými právnymi predpismi, čo odôvodnil v bodoch 28-32 napadnutého rozsudku. Napadnuté rozhodnutie krajského súdu navrhol zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

11. Mal za to, že s poukazom na bydlisko dieťaťa a jej poručníčky, ktorá je vo Veľkej Británii aj zamestnaná, je na výplatu opakovaného príspevku už príslušný právny poriadok Veľkej Británie, hoci táto členská krajina opakovaný príspevok nepozná a nevypláca. Príspevky na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa majú charakter rodinných dávok podliehajúcich koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia Európskej únie. Rozhodujúcou skutočnosťou pri uplatňovaní Nariadenia č. 883/2004 a vykonávacieho Nariadenia č. 987/2009 v oblasti rodinných dávok je určenie príslušného členského štátu na poskytovanie rodinných dávok, ktorého národná vecná legitímácia sa bude uplatňovať. V tomto prípade je jediným príslušným štátom na poskytovanie rodinných dávok výlučne Veľká Británia z dôvodu výkonu zárobkovej činnosti a bydliska žalobkyne a dieťaťa mal. W. vo Veľkej Británii. Veľká Británia poskytuje okrem koordinovaných dávok aj iné benefity ako rodinné prídavky, pre rodiny s deťmi, ktoré žijú na území Veľkej Británie, a o ktoré si môže oprávnená osoba požiadať a budú jej po splnení podmienok vyplatené. Preto podľa názoru žalovaného v predmetnej veci nemožno postupovať podľa čl. 7 Nariadenia č. 883/2004. V tomto prípade by Slovenská republika bola sekundárne príslušným štátom na výplatu rodinných dávok iba v prípade, ak by mala žalobkyňa a dieťa bydlisko v Slovenskej republike.

III.

12. Poručníčka žalobkyne sa vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti v plnom rozsahu stotožnila s rozsudkom krajského súdu. Poukázala na diskriminačné rozhodnutie správneho orgánu o pozastavení vyplácania opakovaného príspevku pre maloletú W. oproti ostatným slovenským deťom zvereným do náhradnej starostlivosti, respektíve poručníctva. Tým, že väčšiu časť roka býva poručníčka s maloletou vo Veľkej Británii, kde maloletá chodí do 4. ročníka základnej školy, sa právny vzťah medzi nimi nezmenil. Maloletá nedosahuje vzdelanostnú úroveň jej rovesníkov a vyžaduje individuálny vzdelávací plán. Tiež navštevuje viacero krúžkov, ktoré poručníčka financuje z vlastných úspor, ktoré sa jej míňajú.

IV.

13. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie predchádzajúce jeho vydaniu postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a dospel k záveru, že rozsudok krajského súdu je potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

14. Podľa § 49 ods. 1 SSP, žalobca musí byť v konaní pred správnym súdom zastúpený advokátom; to neplatí, ak má žalobca, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na správnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Povinnosť zastúpenia sa vzťahuje aj na spísanie žaloby. Splnomocnenie udelené advokátovi nemožno obmedziť.

15. Podľa § 49 ods. 2 písm. b/ SSP, žalobca nemusí byť zastúpený podľa odseku 1 v konaní podľa § 6 ods. 2 písm. b/ až e/, g/ a i/;

16. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach;

17. Podľa § 199 ods. 1 písm. d/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny;

18. Podľa § 51 ods. 1 SSP, účastník konania a osoba zúčastnená na konaní si ako zástupcu môžu vždy zvoliť advokáta. Ustanovenia § 49 ods. 1 tretia veta a ods. 3 platia obdobne.

19. Podľa § 51 ods. 2 SSP, účastník konania a osoba zúčastnená na konaní sa môžu dať zastúpiť procesne spôsobilou fyzickou osobou, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa a účastník konania a osoba zúčastnená na konaní sú jej blízkou osobou. Tento zástupca môže konať len osobne; tým nie je dotknuté ustanovenie § 49.

20. Podľa § 51 ods. 3 SSP, správny súd uznesením, ktoré doručí zastúpenému účastníkovi konania a osobe zúčastnenej na konaní, rozhodne, že zastúpenie podľa odseku 2 nepripúšťa, ak zástupca zrejme nie je spôsobilý na riadne zastupovanie alebo ak ako zástupca vystupuje vo viacerých konaniach.

21. Z obsahu súdneho spisu najvyšší súd zistil, že poručníčka žalobkyne U. F. na základe generálneho plnomocenstva z 8. augusta 2017 (č. l. 66 súdneho spisu) splnomocnila svoju matku Ing. E. J. s tým, aby túto zastupovala v plnom rozsahu vo všetkých veciach, osobitne vo všetkých právnych veciach týkajúcich sa zverenia mal. W. H. vrátane zastupovania pred súdom a inými inštitúciami, vyjadrovala sa v mene žalobkyne, podávala a doplňovala návrhy, preberala všetky písomnosti, podávala opravné prostriedky a vzdávala sa ich podania. Z uvedeného teda vyplýva, že nešlo o ustanovenie zástupcu na doručovanie podľa § 106 ods. 2 Civilného sporového poriadku v spojení s § 25 SSP. Zo spisu krajského súdu ďalej vyplýva, že tento následne s uvedenou splnomocnenou zástupkyňou konal na nariadenom pojednávaní dňa 24. októbra 2017, na ktorom bol zároveň vyhlásený rozsudok. Rovnako uvedenej splnomocnenej zástupkyňi doručoval rozsudok.

22. Najvyšší súd v tejto súvislosti uvádza, že pre správne súdnictvo platí všeobecná požiadavka povinného právneho zastúpenia advokátom (§ 49 ods. 1 SSP; tu porovnaj § 449 SSP). Z uvedeného ustanovenia Správny súdny poriadok v odseku 2 ustanovuje výnimky, na ktoré požiadavka povinného právneho zastúpenia advokátom na žalobcu nedopadá. Okrem v bode 15. tohto rozhodnutia zmiených konaní (§ 6 ods. 2 písm. b/ až e/, g/ a i/ SSP), pôjde o veci, v ktorých je daná vecná príslušnosť okresného súdu podľa § 12, tiež o konania o správnej žalobe vo veciach slobodného prístupu k informáciám podľa osobitného predpisu, alebo ak je žalovaným Centrum právnej pomoci. V týchto prípadoch sa nevyžaduje povinné právne zastúpenie advokátom; účastník konania má teda v týchto veciach možnosť konať buď osobne, alebo v zmysle § 51 ods. 2 SSP si zvoliť na zastupovanie inú procesne spôsobilú fyzickú osobu s tým, že SSP na tohto zástupcu kladie dve základné požiadavky, a to dosiahnuté vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa a zároveň zástupca musí byť osobou blízkou účastníkovi konania. Vysokoškolským právnickým vzdelaním druhého stupňa sa na účely SSP považuje vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou; ak bolo vysokoškolské vzdelanie získané najprv v prvom stupni a následne v druhom stupni, vyžaduje sa, aby išlo v oboch stupňoch o vzdelanie v študijnom odbore právo (§ 489 SSP) a pod pojmom blízka osoba treba rozumieť príbuzného v priamom rade, súrodenca a manžela; aj iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom možno pokladať za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu (§ 116 Občianskeho zákonníka). Len pre úplnosť najvyšší súd podotýka, že § 51 ods. 2 SSP nevyklučuje, aby sa účastník konania aj v týchto prípadoch dal zastúpiť advokátom.

23. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že zástupkyňa Ing. E. J. je síce blízkou osobou poručníčke žalobkyne U. F. (matka), avšak táto nespĺňa ďalšiu podmienku, a to dosiahnuté vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa. Pripustením konania splnomocnenej zástupkyne krajský procesne pochybil, v dôsledku čoho poručníčke ako zákonnej zástupkyňi mal. W. H. znemožnil, aby uskutočnila jej patriace procesné práva. Zároveň najvyšší súd podotýka, že poručníčke taktiež nebol doručený

rozsudok krajského súdu. Zo strany krajského súdu sa jedná o procesné pochybenie, ktoré je dôvodom na zrušenie napadnutého rozsudku.

24. Vychádzajúc z uvedených skutočností najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu postupom podľa § 462 ods. 1 SSP (v spojení s § 440 ods. 1 písm. f/ SSP) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

25. V ďalšom konaní bude potrebné, aby krajský súd konal priamo s poručníčkou U., prípadne zabezpečil iné opatrenia, ktoré jej prislúchajú z procesného právneho predpisu. Až následne krajský súd vydá rozhodnutie.

26. V novom rozhodnutí vo veci rozhodne krajský súd aj o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

27. Toto rozhodnutie prijal najvyšší súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.